KUNTALIITTO | Kommunförbundet

Kaisa Mäntynen, Marko Nurmikolu

Mmv@eduskunta.fi

Lausunto
8.5.2024
159/03.01.01/2024

Maa- ja metsätalousvaliokunta perjantai 10.05.2024 klo 09.00 / HE 22/2024 vp / asiantuntijakuuleminen

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi eläinlääkintähuoltolain muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eläinlääkintähuoltolakia, joka ei ole vielä voimassa. Muutosehdotusten taustalla on Suomen ja komission välillä käyty yleistä taloudellista etua koskevien palvelujen (SGEI) julkista tukea koskenut neuvotteluprosessi. Lakiehdotuksen mukaan kunnan velvollisuus järjestää seura- ja harrastuseläimiä varten muita palveluja kuin ensiavunluonteista kiireellistä eläinlääkärinapua määräytyisi alueellisten tarpeiden perusteella. Laissa säädettäisiin järjestämisvastuun laajuuden määrittävistä kriteereistä, joilla turvattaisiin palvelujen riittävä ja kohtuuhintainen saatavuus joko julkisina tai yksityisinä palveluina kaikilla alueilla sekä kunnille säädettyjen eläinlääkintähuollon tehtävien asianmukainen hoito. Kunnallisen järjestämisvastuun enimmäislaajuutena olisi laissa jo oleva luettelo eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kansanterveyden kannalta välttämättömistä eläinlääkäripalveluista. Jotta kunta voisi täydentää lakisääteistä palveluvalikoimaansa tietyillä tarpeellisiksi katsomillaan täydentävillä palveluilla, lakiin sisällytettäisiin rajattu poikkeus kuntalaissa säädetystä palvelujen yhtiöittämisvelvollisuudesta.

Eläinlääkintähuoltolain ehdotetaan tulevan voimaan 1.1.2026.

Kunnan järjestämisvastuu ja yksityinen palveluntarjonta

Lakiehdotuksen 17 §:n mukaan kuntalain yhtiöittämispoikkeusta sovelletaan 9 §:ssä tarkoitettuihin lakisääteisiä palveluita täydentäviin palveluihin, mikäli toiminta on sisältönsä ja mitoituksensa puolesta oikeasuhtaista ottaen huomioon järjestäjän tämän lain mukaiset tehtävät sekä yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien järjestäjän alueella tarjoamat palvelut.

Uusi laki tarkoittaa, että muut kuin järjestämisvastuuseen määritellyt palvelut tulee kilpailulain ja kuntalain edellyttämällä tavalla hinnoitella markkinaperusteisesti silloin, kun kunta vapaaehtoisuuden perusteella järjestää

tällaisia palveluja kilpailutilanteessa markkinoilla. Kunta voi tuottaa tällaisia palveluja omana toimintanaan eli poiketen kuntalaissa säädetystä velvollisuudesta yhtiöittää nämä palvelut. Lain 17 §:ään on sisällytetty eläinlääkintähuollon erityistarpeista lähtevä poikkeus yhtiöittämisvelvollisuudesta.

Lakiehdotuksen 8 §:n mukaan yleisen edun kannalta välttämättömät eläinlääkäripalvelut turvataan tarvittavin osin julkisen järjestämisvastuun kautta. Lain 8:ssä luetellaan kyseiset palvelut yksityiskohtaisesti.

unnan järjestämisvastuun laajuudessa tulisi olemaan alueellisia eroja ja järjestämisvastuun laajuus määrittyisi kunnallisen päätöksenteon kautta alueellisen tarveharkinnan perusteella. Tältä osin tilanne vastaisi hallituksen esityksen mukaan pitkälti vanhan lain mukaista tilannetta. Siltä osin kuin kunta haluaisi järjestää palveluja, joita ei lain kriteereiden perusteella voida sisällyttää järjestämisvastuuseen, kyse olisi kilpailutilanteessa markkinoilla tarjottavista palveluista, joihin sovellettaisiin markkinaperusteista hinnoittelua. Lakiin sisällytetään rajattu poikkeus kuntalaissa säädetystä palvelujen yhtiöittämisvelvollisuudesta. Ehdotettu yhtiöittämispoikkeus olisi jonkin verran laajempi kuin kuntalain nykyinen yhtiöittämispoikkeus. Poikkeukseen liittyisi vaatimus oikeasuhtaisuudesta. Tämä tarkoittaisi, että kuntien täydentävien palvelujen tarjoamiseen voitaisiin puuttua, mikäli sen katsottaisiin olevan ylimitoitettua huomioiden kunnallisen eläinlääkintähuollon lakisääteinen toiminta sekä yksityisten palveluntuottajien alueella tarjoamat palvelut.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan lakiehdotuksen varsin tulkinnanvarainen säännös yhtiöittämispoikkeuksesta, tulee helposti johtamaan erimielisyyksiin kunnallisten toimijoiden ja yksityissektorin kanssa. Kuntaliitto huomauttaa, että kunnat ja ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueet tulevat tarvitsemaan ohjeita ja tukea lain toimeenpanossa.

Erilliskirjanpito ja raportointi

Lakiehdotuksen 33 §:n mukaan kuntien tulisi koota tiedot palkkioista, joita kunnan eläinlääkärit ovat perineet kunnan järjestämisvastuuseen kuuluvista eläinlääkäripalveluista, vähennettynä palkkioiden hankkimiseen kohdistuvilla kuluilla. Tiedot raportoitaisiin EU:n valtiontukisääntöjen mukaisesti maa- ja metsätalousministeriölle, joka raportoi ne edelleen työ- ja elinkeinoministeriölle (joka raportoi ne edelleen komissiolle). Tämä em. raportointi olisi kokonaan uusi tehtävä kunnille. Lakiehdotuksen mukainen erilliskirjanpito ja raportointi tulee lisäämään kuntien hallinnollista taakkaa sekä aiheuttamaan kustannuksia mm. laskutusjärjestelmiin tehtävin muutosten osalta. Kuntaliitto muistuttaa, että lakimuutosten takia kunnille aiheutuvat kustannukset on korvattava täysimääräisesti.

Valtion toimeksiantotehtävät (eläinsuojelu- ja eläintautivalvonta) tulee siirtää valtion hoidettavaksi

Kuntaliiton näkemyksen mukaan valtion toimeksiantotehtävät (eläinsuojelu- ja eläintautivalvonta) tulee siirtää valtion tehtäväksi. Valvontatehtävien hoitaminen suuremmalla alueella vähentäisi mm. valvonnan järjestämiseen liittyviä ongelmia. Kunnilla on suuria vaikeuksia rekrytoida riittävästi eläinlääkäreitä ja valtion toimeksiantotehtävien (eläinsuojelu- ja eläintautivalvonta) hoitaminen kunnissa hankaloittaa tilannetta entisestään. Lisäksi nykyjärjestelmän laskutuskäytännöt aiheuttavat sekä kunnissa että aluehallintovirastoissa suurta hallinnollista taakkaa, josta päästäisiin eroon, mikäli tehtävät siirrettäisiin valtion tehtäväksi. Samalla päästäisiin eroon tilanteesta, jossa valtio maksaa pelkästään eläinlääkärien suorittaman eläinsuojeluvalvonnan kustannukset, vaikka eläinsuojeluvalvontaa tekevät kunnassa myös terveystarkastajat. Kuntaliiton näkemyksen mukaan eläintauti- ja eläinsuojeluvalvonta tulisi siirtää valtion tehtäväksi osana valmisteltavana olevaa valtion aluehallinnon uudistusta.

SUOMEN KUNTALIITTO

Kaisa Mäntynen
Erityisasiantuntija, ympäristöterveys